МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Татарстан

Исполнительный комитет Арского муниципального района

Республики Татарстан

МБОУ "Шушмабашскаясош"

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
Руководитель ШМО ________________________ Тазетдинова Г.Р. Протокол №1 от «24» августа 2023 г.	Заместитель директора по УВР ________________________ Фатхрахманова Л.Ш. . от «24» августа 2023 г.	Директор школы ________________________ Шаймарданова Р.Г. Приказ №160 от «25» августа2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Литературное чтение на родном (татарском) языке»

для обучающихся 1-4 классов

Шушмабаш 2023

Аңлатма язуы

1 класс өчен әдәби укудан эш программасы түбәндәге норматив документларга нигезләнеп төзелде:

1. Россия Федерациясенең ”Мәгариф турында ” Федераль законына (21.12.2012. ,N273-ФЗ) (үзгәрешләр белән 21.07.2014);
2. Татарстан Республикасының “Мәгариф турында” законына (22.07.2013 №68-3 РТ);
3. Башлангыч белем бирү Федераль дәүләт белем стандартына Приказ РФ (6 октябрь, 2009 №373) (үзгәрешләр белән);
4. Россия Федерациясенең Мәгариф һәм фән министрлыгы приказына 31.12 2015ел №1576 («О внесении изменений в федеральный государственный стандарт начального общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 6 октября 2009 г. №373»)
5. Дәүләт стандартының Федераль компонентына нигезләнгән башлангыч мәктәпләрнең татар теле фәненнән үрнәк программасына;
6. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Шушмабаш урта гомуми белем мәктәбенең башлангыч белем бирү буенча төп укыту программасы (Приказ №155 27 июнь 2015 ел);
7. Дәүләт аккредитацияле һәм гомуми белем бирү программаларын тормышка ашыручы учреждениеләрнең белем бирү процессынна тәкъдим ителгән (рөхсәт ителгән) дәреслекләрнең федераль һәм региональ исемлеге; (Приказ МО и Н РФ от 31 марта 2014г. №253; Приказ МО и Н РФ от 8 июня 2015 г. № 576 «О внесении изменений в Федеральный перечень учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования, утвержденный приказом МО и Н РФ от 31 марта 2014 г. №253»)
8. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының “Шушмабаш урта гомуми белем мәктәбе” муниципаль бюджет белем учреждениесенең 2016-2017 нче уку елына укыту планы (кабул ителде: приказ № 120 , 26 август 2016 ел);
9. Федераль дәүләт стандартлары таләпләренә туры килгән эш программасы турында ГБМБУ “Шушмабаш урта гомуми белем бирү мәктәбе” нигезләмәсе.

Программа үстерешле укыту принциплары белән традицион ныклы белем үзләштерү принциплары үзара тыгыз бәйләнештә торган **“Перспектив башлангыч мәктәп” концепциясенә** нигезләнеп эшләнде. Ул, татар мәктәпләрендә укытыла торган “Әдәби уку” программасының төп өлеше буларак, алга таба белем алуга нигез булып тора.

Әзерлек чоры түбәндәге **максатка** ия:

- кешеләрнең әйтеп һәм язып сөйләшүләрен гомуми күзаллау

Әлифба чоры түбәндәге **максатларга** ия:

- Сузык һәм тартык авазлар һәм аларның хәрефләре белән, сүзләрнең калын һәм нечкә әйтелешен билгеләүче калын һәм нечкә сузык аваз хәрефләре белән танышу. Сузык аваз хәрефләренә карап, сүзләрнең калын һәм нечкә әйтеп укылуын күзәтү
- Кисмә хәрефләрдән һәм кисмә кушылмалардан сүзләр төзү һәм төзелгән сүзләрне кычкырып уку
- Хәрефләрне дөрес һәм чагыштырмача тиз танып җанлы сүздәге авазлар мәгънәсендә уку

Әлифбадан соңгы чор **максатлары**:

- нәниләр өчен басылган китаплар белән таныштыру, мөстәкыйль укуга омтылыш булдыру;

- рәсемнәргә карап хикәянең эчтәлеген сөйләү;
- дәрестән тыш укыганны тыңларга гадәтләндерү

Бурычлар:

- укучыларда сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләрен үстерү һәм телне аралашу чарасы буларак барлык ситуацияләрдә кулланырга өйрәтү;
- аралашу һәм танып белү чарасы булган телне аңлы үзләштерүгә ирешү;
- балаларны текст, китап белән эш итү алымнарына йөрәтү;
- коммуникатив сөйләм осталыгы һәм иҗади сәләт арасында иҗади бәйләнеш булдыру;
- укучыларның образлы, логик фикерләүләрен үстерү, аларда аралашу культурасы күнекмәләрен тәрбияләү.

Предметның укыту планындагы урыны

Программа 33-34 сәгатькә нигезләнеп төзелгән. Әдәби уку фәненә базис укыту планында атнага 1 сәгать вакыт бирелә.

Программаны үзләштерүнең көтелгән нәтиҗәләре

Универсаль уку гамәлләре

Танып белү универсаль уку гамәлләре:

- дәреслектә ориентлаша белү;
- шартлы билгеләрнең телен белү;
- текстның билгеле бер өзегенә дәреслектән иллюстрацияне табу;
- тексттан билгеләнгән өзекне табу;
- материаль объектлар кулланып биремнәр үтәү;
- дәреслек һәм мөстәкыйль эш дәфтәрендәге мәгълүматлар белән эшли белү;
- дәреслек һәм хрестоматиядәге, дәреслек һәм мөстәкыйль эш дәфтәрендәге шартлы билгеләрне туры китерү.

Регулятив универсаль уку гамәлләре:

-кагыйдәләрне, күрсәтмәләрне истә тотып гамәлләр кылу;
- гамәлләрне таләп ителгән вакытта башлау һәм тәмамлау;
- үз эшчәнлегеңне контрольгә алу, биремне үтәүнең дөреслеген тикшерү;
- тормыш тәҗрибәсен куллану;
- эшләнгән эшнең сыйфатын һәм дәрәҗәсен билгеләү.

Шәхескә кагылышлы универсаль уку гамәлләре:

- дәреслек геройларына, күршеңә ярдәм итүдә танып-белү инициативасы күрсәтү;
- үз уңышларың/уңышсызлыкларың турында фикер йөртү;
- үз мөмкинлекләреңне бәяләү;
- үз эшчәнлегенең нәтиҗәләрен яхшыртуга ихтыяҗ формалаштыру;
- мәгънә барлыкка китерү («Минем өчен моның нинди мәгънәсе һәм әһәмияте бар?» - дигән сорау кую)

Коммуникатив универсаль уку гамәлләре:

- тормыш тәҗрибәсен куллану;
- күршең белән хезмәттәшлек итү.

Предмет нәтиҗәләре

- Гади җөмлә ахырындагы тыныш билгеләренә, җөмлә эчендәге тиңдәш кисәкләргә, эндәш сүзләргә туры килгән интонация һәм паузаларга игътибар итеп укый белү;
- Уку гигиенасын һәм китапны саклап тоту кагыйдәләрен үтәү;
- Китапларны эчтәлегенә карап аера белү, китап, әсәр исемнәрен дөрес әйтү;

- Текст кисәкләрен төшереп калдырмыйча, таныш әкият яки хикәя эчтәлеген укытучы сораулары буенча сөйләү;
- Картина буенча бәйләнешле сөйләм төзү;
- Укылган җөмләләргә яки текстларга карата сорауларга телдән җавап бирү.

Укучыларның әзерлек дәрәҗәсенә таләпләр

Шәхси

укучыда татарча укуга кызыксыну, омтылыш уяту; әдәби уку тәҗрибәсе булдыру; үз милләтең белән горурлану, татар теленә мәхәббәт хисләре тәрбияләү;

Метапредмет:

Коммуникатив :

Укучы өйрәнәчәк: татар халык авыз иҗаты әсәрләрен, мәкаль һәм әйтемнәрне урынлы кулланырга өйрәнү; текстны аңларга, аңлаганны тыңлаучыга җиткерергә, дөрес һәм матур итеп укырга, укыганның эчтәлеген сөйләргә, тема буенча әңгәмә кора белергә, аралашканда тел чараларын урынлы файдалана белергә өйрәнү; әсәрнең темасын һәм төп геройның характерын, эш-гамәлләрен, әсәрдәге вакыйгаларга, геройларга карата үз фикерләрен белдерергә өйрәнү;

Укучы үзләштерү мөмкинлеге алачак: татар халык авыз иҗаты әсәрләрен, мәкаль һәм әйтемнәрне урынлы куллана белү; текстны аңлый, аңлаганны тыңлаучыга җиткерә, дөрес һәм матур итеп укый, укыганның эчтәлеген сөйли, тема буенча әңгәмә кора , аралашканда тел чараларын урынлы файдалана белү; әсәрнең темасын һәм төп геройның характерын, эш-гамәлләрен, әсәрдәге вакыйгаларга, геройларга карата үз фикерләрен әйтә белү;

Регулятив :

Укучы өйрәнәчәк: татар әдипләренең иң яхшы әдәби әсәрләре белән танышырга өйрәнү; әдәби әсәрләрне дөрес һәм йөгерек, аңлап, сәнгатьле уку күнекмәләре булдырырга өйрәнү;
татар халык авыз иҗаты әсәрләрен , мәкаль һәм әйтемнәрне урынлы кулланырга өйрәнү;

Укучы үзләштерү мөмкинлеге алачак: татар әдипләренең иң яхшы әдәби әсәрләрен белү; әдәби әсәрләрне дөрес һәм йөгерек, аңлап, сәнгатьле уку күнекмәләре булдыру, уку тизлеге нормаларына сыешу алу; татар халык авыз иҗаты әсәрләрен белү, мәкаль һәм әйтемнәрне урынлы куллана белү;

Танып- белү:

Укучы өйрәнәчәк: халык әкиятләрен һәм фольклор жанрларын, автор әкиятләрен, хикәя, шигырь, мәзәкләрне һ.б. әдәби жанр буларак өйрәнү ;

Укучы үзләштерү мөмкинлеге алачак: халык әкиятләрен һәм фольклор жанрларын, автор әкиятләрен, хикәя, шигырь, мәзәкләрне һ.б. әдәби жанр буларак кабул итә белү;

Предмет

Укучы өйрәнәчәк: катлаулы булмаган монолог төзергә өйрәнү; геройлар һәм вакыйгаларга характеристика бирергә өйрәнү; укылган әсәрнең эчтәлеген план буенча ачарга өйрәнү; шигъри әсәрләрне сәнгатьле укырга өйрәнү; иптәшләре алдында кыска чыгышлар ясарга өйрәнү; дәреслек һәм фәнни-популяр әдәбият белән эшләргә өйрәнү; алган белемнәрне практикада кулланырга өйрәнү; укытучы ярдәмендә персонажларга бәя бирергә өйрәнү; төркемнәрдә үз фикерләрен дәлилли белергә өйрәнү.

Укучы үзләштерү мөмкинлеге алачак: катлаулы булмаган монолог төзи белү; геройлар һәм вакыйгаларга характеристика бирү; укылган әсәрнең эчтәлеген план буенча ачу; шигъри әсәрләрне сәнгатьле укый белү; иптәшләре алдында кыска чыгышлар ясау; дәреслек һәм фәнни-популяр әдәбият белән эшләргә күнегү; алган белемнәрне практикада куллана белү; укытучы ярдәмендә персонажларга бәя бирә белү; төркемнәрдә үз фикерләрен дәлилли белү.

Курсның эчтәлеге

1.Әлифбагача чор (2 сәг.)

Бүлекнең төп эчтәлеге:

Текст турында башлангыч күзаллау булдыру. Иллюстрация буенча җөмләләр төзү. Рәсем белән бирелгән хикәяне исемләү. Тәкъдим ителгән график моделе буенча хикәя эчтәлеген сөйләү. Укытучы укыган текст эчтәлеге буенча бирелгән сорауларга җавап бирү. Телнең структур берәмлеге буларак сүз турында башлангыч күзаллау булдыру. Басма хәрефләрнең өлге элементлары белән танышу.

2.Әлифба чоры (19 сәг.)

Бүлекнең төп эчтәлеге:

Сузык авазларны аеру күнегүләре. Иҗек ясау процессында сузыкларның роле.сүз кисәге буларак иҗек турында белешмә. Сүзнең иҗекләргә бүленешен дуга ярдәмендә билгеләү. Схемада сузык авазны башта түгәрәк, ә тартыкларны квадрат, соңыннан транскрипция билгесе белән күрсәтү. Ишетелгән һәм әйтелгән сүзләр арасыннан өйрәнелә торган аваз кергән сүзне таный һәм аера белергә өйрәнү. Өлге элементы ярдәме белән басма хәрефләр төзү һәм аларның формаларын үзләштерү. Хәреф турында авазның тышкы билгесе, ягъни “киеме” буларак образлы күзаллау булдыру. Баш һәм юл басма хәреф формаларын төзү.

Табышмаклар, тизәйткечләр, санамышлар, үртәвечләр, өйрәнелә торган аваз булган халык мәкальләрен уку, истә калдыру һәм хәтер буенча сөйләү.

3.Халык авыз иҗаты һәм әдәбият (3 сәг.)

Бүлекнең төп эчтәлеге:

Халык авыз иҗаты турында гомуми кузаллау. Авторларның булмавы, телдән сөйләм, практик-уен характерындагы кече жанр әсәрләре. Бишек җырлары, санамыш, табышмак, тизәйткеч, эндәшләр. Әйләнмәле һәм чылбыр әкиятләр. Халык авыз иҗатының табышмак, әйләнмәле әкият кебек формаларын практик үзләштерү.

Сурәтләнгән вакыйгаларга карата автор фикерләре(әсәр исеме, геройларга характеристика, авторлар бәяләмәсе)

4.Әсәрнең эмоциональ тоны(3 сәг.)

Бүлекнең төп эчтәлеге:

Юмористик һәм җитди характердагы әсәрләр. Әсәрләрне телдән кычкырып, ятлап укыганда эмоциональ характерын чагылдыру.Тавыш төсмерләре- интонация, тон, тавыш көче, темп, пауза, логик басым, сүзсез мимика, хәрәкәтләр, ымнар.

5.Әдәби сәнгатьлелек чаралары(3 сәг.)

Бүлекнең төп эчтәлеге:

Текстларны анализлаганда сәнгатьлелек чараларын табарга күнектерү. Сурәтләү чаралары турында беренчел кузаллау булдыру, кабатлауларның мәгънәсенә төшенү, тавышның сәнгатьлелеген ачыклау: рифма, ритм төшенчәсе бирү.

6.Әдәби жанрлар(3 сәг.)

Бүлекнең төп эчтәлеге:

Жанрлар турында гомуми кузаллау булдыру: хикәя, шигырь. Хикәянең исеме. Ике образны чагыштырып сөйли белү. Әсәрдәге геройларга карата үз фикерен белдерү. Дөньяны шагыйрьләр күзлегеннән чыгып танып белү: шагыйрь матурлыкны тоя белергә өйрәтә. Рифма белән танышу: аны таба, куллана белергә күнектерү.

Милли төбәк компоненты: татар язучылары иҗаты , татар халык авыз иҗаты һәм татар газета-журналлары белән белән танышу.

Предметны өйрәнү буенча планлаштырылган нәтиҗәләр

Укучы өйрәнер:

- шигырьләрне сәнгатьле итеп уку;
- әсәрнең мәгънәви кисәкләре арасындагы бәйләнешләрне ачыклау, төп фикерне билгеләү һәм аны үз сүзләре белән әйтеп бирү;

- кыска күләмле әсәрләрнең эчтәлеген сөйләү;
- тылсымлы һәм хайваннар турындагы әкиятләрне аера белү;
- әсәрдәге төп геройга мөнәсәбәт белдерү;
- укылган әсәрдән чагыштыру, җанландыру, контрастны таба белү;
- 2–3 татар классигының исемен;
  - үзенә иң ошаган авторның берничә әсәрен;
- китапның төрле элементларына карап эчтәлеген билгеләү;
- сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны табу;
- авторның үз героена мөнәсәбәтен билгеләү;
- яраткан әдәби герое турында сөйли белү;
- дәреслектә дөрес ориентлашу, китапның элементларын төгәл билгеләү, авторын, исемен, эчтәлек язылган битен табу, иллюстрацияләр белән эшли белү;

укучы өйрәнергә мөмкинлек ала

- мөстәкыйль рәвештә китаплар сайлый белү, китап элементлары буенча аның эчтәлеген ачыклау;
- сүзлекләр белән мөстәкыйль эшләү;
- аңлап, йөгерек уку күнекмәләре булдыру;
- текстның темасын, төп фикерен табу, текстны мәгънәви кисәкләргә бүлү, текстның планын төзү, тулы һәм кыскача эчтәлекне бирә белүләренә ирешү;
- фольклор әсәрләрен тану, автор әсәрләре белән уртаклыгын, аермасын билгеләү;
- әсәрдәге геройлар турында үз фикерләрен әйтә белүләренә ирешү, геройларның характерын ачыклау, чагыштыру;
  - дәреслектә оста ориентлашу;
- уку елында өйрәнелгән әдәби әсәрләрнең исемен, авторын, эчтәлеген;
- 1–2 балалар журналын, аның бүлекләрен;
- теге яки бу авторларның китапларын (бирелгән исемлек буенча, чыгыш әзерләү өчен) мөстәкыйль рәвештә китапханәдә сайлый белү, китап элементлары буенча аның эчтәлеген ачыклау;
- сайланган әсәрләрне мөстәкыйль уку.

Укучы өйрәнәчәк: катлаулы булмаган монолог төзергә өйрәнү; геройлар һәм вакыйгаларга характеристика бирергә өйрәнү; укылган әсәрнең эчтәлеген план буенча ачарга өйрәнү; шигъри әсәрләрне сәнгатьле укырга өйрәнү; иптәшләре алдында кыска чыгышлар ясарга өйрәнү; дәреслек һәм фәнни-популяр әдәбият белән эшләргә өйрәнү; алган белемнәрне практикада кулланырга өйрәнү; укытучы ярдәмендә персонажларга бәя бирергә өйрәнү; төркемнәрдә үз фикерләрен дәлилли белергә өйрәнү.

Укучы үзләштерү мөмкинлеге алачак: катлаулы булмаган монолог төзи белү; геройлар һәм вакыйгаларга характеристика бирү; укылган әсәрнең эчтәлеген план буенча ачу; шигъри әсәрләрне сәнгатьле укый белү; иптәшләре алдында кыска чыгышлар ясау; дәреслек һәм фәнни-популяр әдәбият белән эшләргә күнегү; алган белемнәрне практикада куллана белү; укытучы ярдәмендә персонажларга бәя бирә белү; төркемнәрдә үз фикерләрен дәлилли белү.

Метапредмет:

Коммуникатив :

Укучы өйрәнәчәк: татар халык авыз иҗаты әсәрләрен, мәкаль һәм әйтемнәрне урынлы кулланырга өйрәнү; текстны аңларга, аңлаганны тыңлаучыга җиткерергә, дөрес һәм матур итеп укырга, укыганның эчтәлеген сөйләргә, тема буенча әңгәмә кора белергә, аралашканда тел чараларын урынлы файдалана белергә өйрәнү; әсәрнең темасын һәм төп геройның характерын, эш-гамәлләрен, әсәрдәге вакыйгаларга, геройларга карата үз фикерләрен белдерергә өйрәнү;

Укучы үзләштерү мөмкинлеге алачак: татар халык авыз иҗаты әсәрләрен, мәкаль һәм әйтемнәрне урынлы куллана белү; текстны аңлый, аңлаганны тыңлаучыга җиткерә, дөрес һәм матур итеп укый, укыганның эчтәлеген сөйли, тема буенча әңгәмә кора , аралашканда тел

чараларын урынлы файдалана белү; әсәрнең темасын һәм төп геройның характерын, эш-гамәлләрен, әсәрдәге вакыйгаларга, геройларга карата үз фикерләрен әйтә белү;
Регулятив :
Укучы өйрәнәчәк: татар әдипләренең әдәби әсәрләре белән танышырга өйрәнү; әдәби әсәрләрне дөрес һәм йөгерек, аңлап, сәнгатьле уку күнекмәләре булдырырга өйрәнү; татар халык авыз иҗаты әсәрләрен , мәкаль һәм әйтемнәрне урынлы кулланырга өйрәнү;
Укучы үзләштерү мөмкинлеге алачак: татар әдипләренең әдәби әсәрләрен белү; әдәби әсәрләрне дөрес һәм йөгерек, аңлап, сәнгатьле уку күнекмәләре булдыру, уку тизлеге нормаларына сыешу алу; татар халык авыз иҗаты әсәрләрен белү, мәкаль һәм әйтемнәрне урынлы куллана белү;
Танып- белү:
Укучы өйрәнәчәк: халык әкиятләрен һәм фольклор жанрларын, автор әкиятләрен, хикәя, шигырь, мәзәкләрне һ.б. әдәби жанр буларак өйрәнү ;
Укучы үзләштерү мөмкинлеге алачак: халык әкиятләрен һәм фольклор жанрларын, автор әкиятләрен, хикәя, шигырь, мәзәкләрне һ.б. әдәби жанр буларак кабул итә белү.
Шәхси
укучыда татарча укуга кызыксыну, омтылыш уяту; әдәби уку тәҗрибәсе булдыру; үз милләтең белән горурлану, татар теленә мәхәббәт хисләре тәрбияләү

Укыту предметының эчтәлеге

Халык авыз иҗаты.
Мифлар турында гомуми күзаллау булдыру.
Борынгы халыкларның тормышы, кеше һәм табигать арасындагы мөнәсәбәт. Тормыш агачы. Тотем хайван һәм үсемлекләр, кешеләрнең аларга карашы, борынгы традицияләрнең сакланышы.
Тылсымлы әкиятләр.
Дөнья турында борынгы күзаллаулар чагылышы. Тылсымлы әкият герое. Тылсымдөньясы. Тылсымлы предметлар, сихри саннар, сүзләр, тылсымлы булышчылар, тылсымлы әкият законнары: әкият герое өеннән чыгып китә. Максатка ирешү юлы (тылсымдөньясы, карурманнар аша үтүче юл, сынаулар, тылсымлы булышчы ярдәме, җиңү шатлыгы.) Халык әкиятләренең мифлар, легендаларда чагылышы.
Риваять һәм легендалар.
Риваять һәм легендаларда сөйләнгән геройлар, аларның кичерешләре. Тарихи бәйләнеш. Төрле атамалар. Аларның килеп чыгышы.Риваять һәм легендаларда бирелгән вакыйгаларның әкиятләрдә чагылышы.
Автор әкиятләре.
Автор әкиятләренең халык әкиятлре белән охшашлыгы (жанр һәм сюжет). Халык әкиятлрендәге тылсым юлы белән җиңүләр, автор әкиятләрендә акыл белән эш итеп уңышка ирешү, ярату һәм яратыла белүнең көче.
Фольклор жанрының тормышта, хәзерге вакытта яшәеше.
Халык традицияләре һәм бәйрәмнәре. Символик төшенчәләр. Гимннар (Татарстан гимны). Халык һәм автор әкиятләре.
Хикәя. Хикәя жанры турында күзаллау формалаштыруны дәвам итү. Хикәя геройлары, аларның портреты һәм характер үзенчәлекләренең башкарган гамәлләре аша чагылышы. Авторның үз героена мөнәсәбәте. Геройларга чагыштырмача характеристика. Герой яшәгән тирәлек, пейзаж.Хикәядәге чынбарлык чагылышы. Әдәби тел берәмлекләре.
Әкият һәм хикәя жанрының үзгәлеге турында күзаллау формалаштыру.
Әкият һәм хикәя жанрларының композиция үзенчәлеген (күзәтүләр аша) аңлату. Укучы-тыңлауга табигый көчләрнең серен, әкият геройларының серле тормыш агышын күрсәтү, хикәя геройлары-ның характерларында тормыштан алынган вакыйгаларны чагылдырып сөйләү.

Шигърият. Кеше һәм табигать бергәлеге. Дөньяны шагыйрь күзлегеннән чыгып күзаллау. Әйләнә-тирә дөнья матурлыгын шагыйрь өчен илһам чишмәсе булуын инандыру. Шагыйрьдә чагыштыру, сынландыру, эпитет.
Автор әсәрләрендә һәм халык авыз иҗатында охшашлык. Чагыштыру,контраст,җанландыру кебек гади әдәби алымнарны таба белү. Җанлы сөйләмнең мөһим чараларын үзләштерү күнегүләре:темп,тавыш көче,тон,сөйләм мелодикасы(тавышны кутәрү ,түбәнәйтү).
Әсәр авторлары турында.
Шагыйрь, язучы, рәссамның биографиясе.
а) әсәрдә авторлар кичереше;
ә) автор күзәтүләренең чагылыш;
б) хәзерге заман авторлары белән очрашу, балаларның авторга сораулары, җаваплар.
Библиографик культура формалаштыру.
Эчтәлек бите белән танышу, аңа карап, кирәкле әсәрне китаптан таба белү, кече яштәге мәктәп баласының дәреслектән тыш эчтәлген оештыру: өй, мәктәп китапханәләреннән файдалану. Фән буенча сүзлек, белешмә әдәбият, вакытлы матбугат белән эшләү. Балалар китабы белән эшләү. Китапның төп өч элементын аеру: китап тышлыгы, китап төпсәсе, битләре. Китапны саклап тоту күнекмәләре булдыру. Төрле җыентыклар төзергә өйрәнү.
Уку, сөйләү, тыңлау күнекмәләре формалаштыру.
Сәнгатьле уку күнекмәләре формалаштыру *(интонация, тон, темп саклап кычкырып уку)*. Автор бирергә теләгән картинаны күзал-лау. Эчтән укый белергә күнектерү. Чылбыр рәвешендә укыганда, үз урыныңны белеп, чират буенча уку. Укылган әсәргә анализ ясау. Уку техникасын үстерү.
Укыла торган әсәрләр
Халык авыз иҗаты.
“Җир ничек яралган?” (легенда), “Күкнең күтәрелүе (хикәят), “Айдархан һәм сәхабәләр, (легенда), “Пәйгамбәрнең тууы һәм аның балачагы”, “Абага чәчәге (хикәят), “Ак бүре”(риваять), “Кырык кыз”(риваять), “Мәрҗан каласы һәм унике кыз” (хикәят), “Дөнья яратылу турында” (миф), “Хапи алла турында” (миф), “Чыршы ни өчен мәңге яшел?” (легенда) . әкиятләр: “Ак байтал”,“Ак бүре”, “Еланнар патшасы Шаһмара”, “Үги кыз” , “Ике кыз”, “Бумеранг”(Австралия халкы әкияте).
Борынгы язучылар һәм татар әдәбияты классиклары
Кол Гали “Кыйссаи Йосыф”. Г. Тукай : “Таз”, “Яз галәмәтләре”. Дәрдемәнд: “Гали”. З. Ярмәки: “Иртә”, “Ак каен”. М.Җәлил: “Дару”. К.Насыйри. “Каз итен коймакка төреп,каймакка манып ашау”. Н.Исәнбәт: “ Кышкы төндә”, “Туган ил”, “Өч матур сүз”. Ш.Бабич: “ Тын төн”, “Габдулла әфәнде Тукай”. .
А. Алиш. “Сертотмас Үрдәк”. Г.Кутуй.” Яшен”. Ш.Галиев:”Кол Галигә”, “Алсу дөнья”, “Җирдә миңа ни кирәк?”, “Урман ява”, “Тукран сые”.
Г.Ибраһимов: “ Укудан кайткач”. Г.Галиев.” Бибкәй аланы”. Ф.Әмирхан. “ Кечкенә хезмәтче”. К.Нәҗми: “Нәсимәнең беренче эш көне”.
З.Бәшири: “ Бер асрауның аһ-зары”. Н.Думави: “ “Беренче кар”, “Ятим бала”. М.Мәһдиев: “Бәхилләшү”. С.Хәким: “ “Яратам мин”, “Тегермән стенасындагы язулар”. Ә.Фәйзи :”Асрарга бала бирәм”. Ф.Хөсни:”Малай белән солдат”. Ш.Рәкыйпов: “ Төнге очыш”. И.Туктар: “Букет”, “Бер каен үсә”. Г.Хәсәнов: “ Аккош”, “Абага”.Г.Сабитов: “Кадерле ул туган як!”, “Чәчәк нигә боекты?”. Н.Арсланов: “Халкыма”. Җ.Тәрҗеманов: “Шуктуган”, “Тукран малае Шуктуган”. Л.Ихсанова : “ Шомырт чәчәкләре ак кына”. Ф.Яруллин: “Буар елан”. М.Әгъләмов: “Матурлык минем белән”. Зөлфәт: “Кыз тавы”. С.Шакир: “ Ландыш чәчәге”. Р.Хафизова: “Кирлемән”. Г.Латыйп: “Минем нәсел”. Р.Гыйззәтуллин: “Язгы моң”. К.Тимбикова: “Бану әби сабагы”. К.Сибгатуллин: “Чыпчык”, “Бөтен кеше бүген шундый әйбәт”. Роб.Әхмәтҗанов: “Безнең шигырь”. Р.Хисмәтуллин: “Аһ. Бер китсә кирегә...”
Рус язучылары:
Л. Толстой “Слива төше”. Н. Сладков: “Тыштан ялтырый. ‘эчтән калтырый».
Татар язучылары һәм шагыйрьләре (бүгенге көн язучылары)

Р. Миңнуллин: “Иртән иртүк”, “Атказанган сандугач”, “Машина тавышлы көчек турында кечкенә әкият”, “Сабантуйда”, “Татарларым”, “Минем телем”, “Утыз Имәнине укыганда туган уйлар”.
Р. Фәйзуллин: “Быелгы яз”, “Минем эти”. Х.Камалов: “ Археолог”. Ә.Рәшит: “ Нәсел агачы”. К.Булатова:”Кичә генә”, “Шушы яктан, шушы туфрактан без”. Җ.Дәрзаман: “Бөҗәкләр белән сөйләшү”. Р. Вәлиева: “Изгеләр тавы”, Энҗе чәчәк”. “Бөтен дөнья ак кына”, “Онытма!”. Р. Вәлиев: “Кошлар кайта”, “Кайтчы, Сөембикә”, “Эт кояшы” (өзек), “Ватаным”. Н. Әхмәдиев: “Хәерле иртә”. И.Гыйлаҗев: “Тутыкмас тотка”, “Охшашлык”. Р.Харис: “Татарстан әләме”, “Зөләйха”, Ак карлар арасында”, “Елмай”, “Туган җирем”, “Фронтовиклар”. Л. Лерон: “Кыхмырый, Мыхмырый һәм Шыхмырый”.
Э. Шәрифуллинаб “ Табигатьнең бер бөртеге”, Без татар балалары”, “Тормыш яме”. Г. Гыйльманов: “ Чишмәгә бардык”, Кайтаваз”, “Курай”, “Җавапсыз легенда”, “Минем исемем – Бүрек”. В. Нуриев: “Ачуланма инде. Илһам!” Г. Рәхим:”Көз йөри”, “Көзге моң”, “Көзге урман”, “Песнәк”, “Апрель”.
Р. Корбан: “Көз нинә моңлы?”, “Ярдәм итик”, “Курай”. Йолдыз: “ Очрашу”. Р.Мингалим: “ Бүген төнлә күккә кара”. Батулла: “ Суияләре”(әкият), “Терек-терек кырмыска”, “Салават күпере кайда йоклый?” В.Хәйруллина “ Хәерле көн”, “Алмаштыру”,“Наз”, “Чикерткә”. М.Мирза: “ Көз”, “Балачак хатирәсе”.
Ф.Бәйрәмова: “Кара пулат”. Мөҗәһит: “Бер яфрак зары”. Д.Гайнетдинова: “Исәнме, яңа көн”, “Батыр Хәбир”. Л.Гыймадиева: “Кара урман, караңгы төн”.
Н.Сәйяр: “ Айсылу”. Р.Рахман: “ Кесәл”. Н.Каштан: “ Әрем исе”.Г.Вәлиева: “Кызыктырсалар да”, “Карт алаша колагы”. Ф.Тарханова: “Без бәлеш пешерәбез”, “Килде пилмән ашыйсы”. И Нәбиуллина: “Тәмле тел”. Ф. Мәҗитов: “Яңгыр кызы Гөлтамчы”. Г.Мөхәммәтшин: “ Туган як”. М.Галиев: “ Туган як”. Г.Морат: “ Чит тел”. С.Гаффарова: “Көз”. Р.Зәйдулла: “Кол Гали”.

Милли-региональ компонент

Халкыбызның гореф-гадәтләре белән тирәнтен таныштыру. Төбәктә яшәүче язучылар, сәнгать кешеләре белән танышу. Милли бәйрәмнәрнең тарихы белән таныштыру

Календарь-тематик планлаштыру

УМК “Перспективная начальная школа” Әлифба. И.Х.Мияссарова, Ф.Ш.Гарифуллина, Р.Р.Шәмсетдинова. Казан, Учебник для образовательных организаций начального общего образования с обучением на родном (татарском) языке. 1 класс “Магариф – Вакыт”, 2016.
Әдәби уку. Г. М. Сафиуллина, М.Я. Гарифуллина, Ф. Ф. Хасанова, А. Г. Мухамметзянова. Учебник для начальной общеобразовательной школы с татарским языком обучения.1 класс. Казань. Издательство “Магариф – Вакыт”.2012.

№	Дәреснең темасы	Сәг саны	Үткәрү вакыты		Ис-кәрмә
			План	Факт	
1	“Өч кыз”,”Куян кызы” әкиятләре. Предметны, предметның билгесен белдерүче сүзләр. Әкият текстын тыңлау. Иллюстрацияләрнең (рәсемнәрнең) текст өлешләре белән бәйләнешен (мөнәсәбәтен) ачыклау. Әкият эчтәлеген сөйләү. Балаларда текст турында, беренчедән, мәгънә ягыннан үзара бәйләнгән һәм хәбәр итү интонациясе белән әйтелә торган, якынча тәмамланган фикерне белдерүче, билгеле бер эзлеклелектә килгән сүз һәм җөмләләр	1	1.09		

	җыелмасы буларак, икенчендән, нәрсә турында да булса хәбәр итүче һәм ишетеп, күреп зиһенгә алына торган мәгълүмат буларак башлангыч күзаллау булдыру.				
2	Сүз һәм аның лексик мәгънәсе. [а], [ә] авазлары. А,а; Ә,ә хәрефләре. Иллюстрация темасы буенча җөмләләр төзү.	1	8.09		
3	Сүздәге авазларның санын һәм эзлеклелеген билгеләү. [ы] , [э], [и] авазлары. Э,э; И,и ; Ы,ы хәрефләре.	1	15.09		
4	Аваз, иҗек, сүз, җөмлә һәм текст турында образлы күзаллау формалаштыру. [ү] ; [у] авазы. Ү,ү ; У,у хәрефләре.	1	22.09		
5	Калын һәм нечкә сузыкларны аеру, аларны хәрефләр белән белдерү. [о] ; [ө] авазы. О,о ; Ө,ө хәрефләре.	1	29.09		
6	Сузык һәм тартык авазлар. Тартык авазларның яңгыраулыгын белдерүче билге — уртасында нокта булган квадрат белән билгеләү. [н] авазы. Н,н хәрефләре.	1	6.10		
7	Иҗек. Иҗек калыплары. Иҗекләп уку күнекмәләрен формалаштыру (сузык аваз хәрефләренә карап, сүзләрне калын һәм нечкә итеп уку). [л] авазы. Л, л хәрефләре.	1	13.10		
8	Әйтелгән сүздән аерым сузык яки тартык авазны ишетеп, аерып алу. [м] авазы, М,м хәрефләре	1	20.10		
9	Сүзләрне иҗекләргә бүлү, сүз басымын билгеләү. Басымлы һәм басымсыз сузыкларны аеру. [р] авазы. Р,р хәрефләре кергән сүзләрне уку. Сүз кисәге буларак иҗек турында белешмә.	1	27.10		
10	Сүз һәм җөмләне аеру. Сүзләрне, сүзтезмәләрне, җөмләләрне һәм кыска текстларны аңлап уку. [й], [н] авазлары, Й,й ; ң хәрефләре	1	10.11		
11	Калын һәм нечкә әйтелешле сүзләрдә сузык авазларның роле. Я,я; Ю, ю; Е,е хәрефләре, аларның аваз мәгънәләре. Е-ё, ю, я хәрефләренең кулланылышы.	1	17.11		
12	Сюжетлы рәсемнәр, үзеңнең уеннарың, күзәтүләрең буенча хикәяләү характерындагы зур булмаган текстлар төзү. Яңгырау һәм саңгырау тартык авазларны аеру. [д], [т] авазлары, Д,д; Т,т хәрефләре.	1	24.11		
13	Әдәби әйтелеш нормаларын саклап, иҗекләрне һәм сүзләрне тиешле тизлек белән уку. [з], [с] авазлары, З,з; С,с хәрефләре.	1	1.12		
14	Бер яки берничә авазы белән аерыла торган сүзләрне чагыштыру. [г] ,[гъ] [к],[къ] авазлары, Г,г ; К,к хәрефләре.	1	8.12		
15	Укыганда орфоэпия нормаларын төгәл саклау, дөрес тавыш төсмерләре белән укырга өйрәтү. [W],[в],[ф] авазлары. В,в; Ф,ф хәрефләре.	1	15.12		
16	[б] [п] авазлары. Б,б ; П,п хәрефләре	1	22.12		
17	Зур булмаган текстны һәм шигырьләрнең эчтәлеген аңлап, сәнгатьле итеп уку . [ж] , [ш] авазлары, Ж,ж ; Ш,ш	1	12.01		

	хәрефләре				
18	Тиз һәм йөгерек уку. [ж] , [ч] авазлары, Җ,ж ;Ч,ч хәрефләре.	1	19.01		
19	[х], [һ] авазлары. Х,х; Һ,һ хәрефләре.	1	26.01		
20	Гади җөмлә ахырындагы тыныш билгеләренә игътибар итеп, тиңдәш кисәкләрне, эндәш сүзләрне тиешле интонация һәм пауза белән уку. Е,е хәрефләре. [щ] , . [ц] авазлары, Щ,щ ; Ц,ц хәрефләре.	1	2.02		
21	Укылган текстның эчтәлеген аңлау. Нечкәлек(ь) , калынлык (ъ) билгеләренең кулланылышы	1	16.02		
22	Дәреслек белән танышу.Сәяхәткә чыгу. Халык авыз иҗаты турында гомуми күзаллау.	1	2.03		
23	Кайтаваз мәгарәсе. Рифма белән танышу: аны сиземли, таба, куллана белергә күнектерү	1	9.03		
24	Дөньяны шагыйрьләр күзлегеннән чыгып танып белү. Ләбиб Лерон шигырьләрендә кызыклы вакыйгалар	1	16.03		
25	Аю өне янында. Әйләнмәле һәм чылбыр әкиятләре.	1	23.03		
26	Автор бирергә теләгән картинаны күзаллау. Чәчәкле аланда	1	6.04		
27	Тормыш-көнкүреш әкиятләре, аларның килеп чыгышы. Э.Шәрифуллинаның “Бәйрәм ашы кара-каршы”әкиятендә дуслык темасы	1	13.04		
28	Кеше һәм табигать бергәлеге. Х.Халиков шигырьләрендә ярдәмләшү темасы	1	20.04		
29	Геройның эчке дөньясын аның әйләнә-тирә дөньяны танып белүе аша күрсәтү. Р.Миңнуллин, Ш.Галиев шигырьләре	1	27.04		
30	Автор әсәрләрендә һәм халык авыз иҗатында охшашлык. Р.Миңнуллинның “Шүрәлесез урман”, Х.Халиковның “Әгәр күрә белсәгез” шигырьләре	1	4.05		
31	Арадаш аттестация кысаларында йомгаклау эше.	1	11.05		
32	Йомгаклау эшенә анализ. Р.Вәлиеваның “Кыңгырау чәчәк”. Әкиятләрнең тәрбияви роле.	1	18.05		
33	Әдәби әсәрләрнең башка сәнгать әсәрләре белән бәйләнеше.	1	25.05		

Календарь-тематик планлаштыру

УМК “Перспектив башлангыч мәктәп” Әдәби уку. Г.М. Сафиуллина, М.Я.Гарифуллина, Ә.Г.Мөхәммәтҗанова, Ф.Ф.Хәсәнова. Татар башлангыч гомуми белем бирү мәктәбенең 2 нче сыйныфы өчен дәреслек ике кисәктә һәм хрестоматия. Казан, “Мәгариф – Вакыт” нәшрияты, 2012.

	Дәрес темасы	**Сәг. саны**	**Үткәрү вакыты**		**Искәрмә**
			План	**Факт**	
	Сәнгатьнең бер төре буларак китап. Китап элементлары:	1	02.09		

	эчтәлеге яки бүлекләр исемлеге, титул бите, аннотация, иллюстрацияләр. Әкиятләр турында гомуми күзаллау булдыру. Автор әкиятләре. Автор теленең кабатланмас матурлыгы. Г.Тукай “Кәҗә белән Сарык “ әкияте.Әкиятнең жанр үзенчәлеге.				
	Автор һәм халык әкиятләрендә сюжет-композиция охшашлыгы, яңа мәгънәви төсмерләр бирү. Г.Тукай әсәрләрендә халык авыз иҗатының чагылышы. “Эш беткәч, уйнарга ярый”, “Сабыйга”. Йолдыз “Кояшка җавап”	1	9.09		
	Хайваннар турында татар халык әкиятләрендә төп герой, аның характеры. “Батыр этәч”, «Кәҗә белән бүре?» татар халык әкиятләрен уку. Йорт хайваннары турындагы халык әкиятләре. Татар халкының хайваннар турындагы әкиятләрендә төп герой, аның характеры. “Әтәч патша” әкияте	1	16.09		
	Кыргый җәнлекләр турындагы әкиятләр."Бүдәнә белән төлке”. .”Аю белән төлке” әкиятен уку. Борынгы әкиятләр Россия халыклары әкиятләре. Җәнлекләр турында гуцул халык әкияте “Хәйләкәр керпе”	1	23.09		
	Риваять турында гомуми күзаллау. Аз булса да үз акылың булсын. Мәҗит Гафури. «Тавык белән үрдәк» мәсәле, “Тавык нигә суда йөзә алмый?” риваяте Тылсымлы әкиятләр, аларның төзелеше. Җирдәге һәм тылсымлы дөньяны чагыштыру . Тылсым дөньясы, булышчылар, тылсымлы предметлар, тылсымлы саннар (3, 7, 13, 40). “Гөлчәчәк” әкияте	1	30.09		
	Халык авыз иҗаты. Мәкальләр. Дуслык турында мәкальләр. Г.Юнысова “Керпе кайгысы” Борынгы дөньяның тылсымлы әкиятләрдә чагылышы. Тылсымлы дөньядагы предметлар, булышчылар.”Өч кыз” әкияте өстендә эш. А.Алиш “Бикбатыр белән Биккуркак”.	1	07.10		
	Автор әкиятләре белән борынгы әкиятләр арасындагы идея уртаклыгы. Ш.Галиев “Җизни әкияте”, Юмористик әсәрләр. Ш.Галиев әсәрләрендә мәзәк мәсьәләләр. “Ник соң итек җитмәде”. “Котбетдин мәргән”(мәзәк маҗара). Юмористик әсәрләр. Н. Исәнбәт «Мияубикә төше»	1	14.10		
	Уйдырма әкиятләр.Н.Исәнбәт “Мырауҗан агай хәйләсе”. Әкияти вакыйгалар. А.Нигъмәтуллин. «Автопортрет». Һ.Такташ “Тәүфыйклы песи” Бөҗәкләр турындагы шигъри әсәрләр.З.Мансур ”Кырмыска һәм малай” Р.Миңнуллин “Черкиләр җыры”	1	21.10		
	Автор һәм халык әкиятләрендә охшашлык. Тылсымлы шигъри әкиятләр , аларда халык әкиятләре белән сюжет бәйләнеше, композиция үзенчәлеге. Г.Вәлиева “ Борынгы әкият”, “Су әкияте”, «Каен елый».”Музей йортына сәяхәт” Әсәр геройларына карата үз фикереңне белдерү. Йолдыз “Белмим”. Ф.Яруллин “Ике кеше”. Л.Лерон «Сараватта кем ята?» . Р.Вәлиева “Замана баласы”.	1	11.11		
	Әсәр исеменең төп мәгънә, эчтәлек белән туры килүе. Г.Морат “Татар космонавты” Эш эшкә өйрәтә.	1	18.11		

	Ф.Яруллин “Эшнең аның берние юк”. Л.Лерон “Үскәч” Ж.Дәрзаман “Солдат булдым”.				
	Дөньяның күп төсле, формаларның күп төрле булуы.”Музей йортына сәяхәт”. Г.Тукай “Буран”. В.Нуриев “Җәйге кар”. Хоккулар. Кыска шигырьләр. Н.Ахунова “хоккулар”ы	1	25.11		
	Лирик герой. Кыска шигырьләр. ”Музей йортына сәяхәт”. Әдәби әсәрләрнең башка сәнгать әсәрләре белән бәйләнеше. Р.Миңнуллин “Яз керде өебезгә”.Р.Вәлиева “Умырзаялар”. Р. Фәйзуллин «Кышын», “Язгы кәеф”	1	2.12		
	Әкият һәм чынбарлык бергәлеге. Э.Шәрифуллина “Алтын балык”.	1	09.12		
	Геройның эчке дөньясын аның әйләнә-тирә дөньяны танып белүе аша күрсәтү. И.Лерон “И ямьле дә соң дөнья!” ”Музей йортына сәяхәт”. Әдәби әсәрләрнең башка сәнгать әсәрләре белән бәйләнеше. Каюм Насыйри. «Хикәят».	1	11.12		
	Күзәтә белгән кеше- бәхетле кеше. И.Туктар “Урман букеты”. “Серле ачкыч” мәктәп клубына хат язу. Р.Миңнуллин “Чыршы әйләнәсендә”. Э.Шәрифуллина “Яшел чыршы, яшь чыршы”	1	16.12		
	Күзәтү ноктасы. С.Урайский, Р.Харис “Төсле рәсем”. Дөньяны танып белүнең яңа ысуллары. Ш.Галиев “Яңа фотоаппарат”. Ф.Садриев “Тәҗрибә”	1	23.12		
	Хыялда тудырган дөнья. Р.Миңнуллин “Рәсем”. Р.Сарби “”Рәсем”. Р.Мингалим “Кызык рәсем” ”Музей йортына сәяхәт”. Р.Миңнуллин “Ак кыш”.	1	13.01		
	Г.Юнысова “Күзләр”.Г.Гыйльманов “Күнел күзе”. Н.Арсланов “Сезнеке”.	1	20.01		
	Чагыштыру, контраст, җанландыру. Р.Миңнуллин “Ай нәрсәгә охшаган”,Р.Миңнуллин “Беркемгә дә охшамаган” Дөньяга төрлечә караш. М.Әгъләмов “Ямь-яшел”. М.Шабаев “Идел суы”.	1	27.01		
	Дөнья белән танышуны дәвам итү(су өслегe) Н.Мадьяров”Үз шәүләсен куркыткан”. З.Минһаҗева “Су иясе”. Кеше һәм табигать бергәлеге. Ф Садриев “Боз өстендә”	1	03.02		
	Бер тамчы суга дөнья ничек сыйган? Г.Шаһи “Тамчы”. Дөньяны шагыйрьләр күзлегеннән чыгып танып белү. Ф.Зыятдинов “Тәрәзәләр”., Р.Фәйзуллин “Бинокль”.,	1	10.02		
	Син-миңа, мин синә карыйм. Г.Тукай “Карлыгач”, Р.Хафизова “Күңел күзе” Алар-безгә, без-аларга карыйбыз., Ж.Дәрзаман “Балык тотты”, Б.Рәхмәт “Гөлйөзем белән чебен”	1	17.02		
	Ә.Гаффар «Әни йөрәге». Ш.Галиев “Һәркем әйтә дөресен”	1	24.02		
	Әсәр геройларының тирә-якка, дөньяга карашларын чагыштырып карау. Ф.Зыятдинов “Карга белән Шөпшә”. Ш.Галиев “Сизгер суган” ”Музей йортына сәяхәт”, Ж.Дәрзаман “Күбәләк кар”, А.Нигъмәтуллин “Кар”. Г.Ибраһимов “Кар ява”	1	02.03		

	Бер предметка төрлечә караш. Р.Миңнуллин “Кем соң минем Әби?”, Йолдыз “Сөенеч”, Л. Шәех «Картлар нигә шатлар?» Г. Тукай «Мактанчык куян»	1	9.03		
	Кечкенә дә төш кенә. Ә. Моталлапов “Кечкенә дә төш кенә”, Йолдыз “Бабай белән малай”. ”Музей йортына сәяхәт”.Р.Миңнуллин “Йорт агачлары”	1	16.03		
	“Серле ачкыч” мәктәп клубы утырышы. Г.Тукай “Бу кайчак була?”, Р.Корбан “Ел фасыллары”, Г.Афзал “Беренче кар”, Л.Лерон “Яз”	1	13.04		
	Үзеңнең һәм авторның геройга мөнәсәбәтен ачыклау. Р.Миңнуллин “Төрле кешеләр була”,”Юкка малай булганмын”. Р.Вәлиева “Рәхәт безнең Акбайга” Хикәя герое. Р.Вәлиева “Шатлык кызы”. Г.Мөхәммәтшин “Күбәләк”. М.Җәлил “Бер шигырь” «Себерке әкияте» шигырьләре	1	20.04		
	Яңалыклар ничек тарала? Р.Миңнуллин “Малайлар сөйләшә”. Г.Морат “Мультфильмнар карыйбыз”Газета-журналларның ни өчен вакытлы матбугат дип аталуын,яңалык белән гайбәт арасындагы аерманы аера белү. Балалар журналлары. Балалар газеталары. Журналларда һәм газеталарда ориентлаша белү. “Серле ачкыч” мәктәп клубы утырышы. Ш.Галиев “Тынлык”. Йолдыз “Хыял”.	1	27.04		
	Шагыйрь өчен табигать-серле һәм җанлы дөнья.Г.Хәсәнов “Имән каргасы”. Р.Вәлиева «Урманда бәйрәм булган» Якты тәрәзә каршында. ”Музей йорты”на сәяхәт.	1	4.05		
	Кышкы урман матурлыгы. Ә.Еники “Кышкы урман”, Йолдыз “Бәхетле агач”.И.Туктар “Кышкы урман”Якты күл сагышы. Ф.Сафин”Якты күл сагышы” М.Фәйзуллина “Агачлар да күлмәк алыштыра”. Р.Газизов “Ял көнендә”. Йолдыз “Салават күпере”. Сөләйман “Тау белән сөйләшү”.	1	11.05		
	Арадаш аттестация (Еллык билге кую/Текст белән эш)	1	19.05		
	Хаталар өстендә эш. Көлке ничек туа? Л.Лерон “Тишек хәтер”. Шаяртуның да бер төп мәгънәсе була. М.Галиев “Көзге каршында”, М.Шабаев “Зәңгәр песи” ,“Умырзаялар”, Р.Вәлиева “Ак песи”, В.Нуриев “Шүрәле”	1	25.05		
	Гаҗәпнең дә гаҗәбе, мәзәкнең дә мәзәге.Э.Шәрифуллина “Оттырды”, Л.Лерон “Гаҗәп хәлләр”. Йолдыз “Ялган хакында чын” Искитмәле тамашалар.М.Галиев “Тамаша”, М.Мөхәммәтшин ”Көчле булсам”. Ф.Яруллин “Композитор чыпчыклар” . Л.Лерон «Камилнең көләсе килә»“ Серле ачкыч” мәктәп клубына хат. Р.Гаташ «Зәңгәр ил – балачак иле»“Сабантуй”газетасында кунакта. Җәйге биремнәр. Уку елын йомгаклау. Йолдыз “Матурлык”, “Манзара”	1	25.05		

Календарь-тематик планлаштыру

Дәреслек Әдәби уку. Г.М. Сафиуллина, Ә.Г.Мөхәммәтҗанова, Ф.Ф.Хәсәнова. Татар башлангыч гомуми белем бирү мәктәбенең 3 нче сыйныфы өчен дәреслек ике кисәктә һәм хрестоматия. Казан, “Мәгариф – Вакыт” нәшрияты, 201 .

№ п/п	Дәреснең темасы	Сәгать саны	Үткәрү вакыты		Искәрмә
			План	Факт	
1.	Мәктәп китапханәсендәге алфавит каталогын күзаллау. Мәктәп китапханәсе фондын уку процессында гамәли куллану. Татарстан гимны. Б. Рәхмәт «Иң күңелле чак», Р. Хисмәтуллин «Июль аланы». М. Галиев “Җиләктән кайтканда”, “Музей йорты”ны сәяхәт.”Мастерской тәрәзәсе”. Мирза “Көздә бермәл”, “Көз”, “Болыт”,М. Гафури “Болын”	1	3.09		
2	Аһаңле сөйләмне ишетә алу күнекмәләре, тестны укытучы һәм сыйныфташларының кычкырып укуын, әңгәмәдәшләренең сөйләмен, үзенә аталган сорауларны ишетү һәм кабул итү. Б.Рәхимова ”Шук болытлар, батыр җил, якты кояш”. Р.Корбан “Көз нигә моңая?”, Н.Дәүли «Бала болыт», Йолдыз “Салават күпере” .Л.Лерон “Яңгырның ял көне”. “Музей йорты”ны сәяхәт.” “Яңгыр алдыннан.М. Әлимбаев “Салават күпере”	1	10.09		
3	Ишеткән сөйләмне аңлау: текстка карата үз карашыңны туплау, эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү, үз сорауларыңны бирә белү.Текстның автор яки фольклор әсәрләре икәнен ачыклау. Р.Мингалим “Август каеннары”, З.Туфайлова “Яфрак ява”, Ш.Маннур “Көзге урманда”. . Ф.Хусни “Яфраклар коелганда”, К. Тахау “Көзге урман”, Х.Аюпов «Әбиләр чуагы», Р. Ахматжан “Соңгы яфрак”.	1	17.09		
4	Ишеткән сөйләүне кабул итү, текстны аңлау , эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү, ишеткән әсәрнең эчтәлеге буенча сораулар бирә белү, вакыйгаларның эзлеклелеген билгеләү. Ф.Хөсни “Яфраклар коелганда”, К. Тәхау “Көзге урман”, Х.Әюпов «Әбиләр чуагы», Р. Әхмәтҗан “Соңгы яфрак”. .М.Мазунов “Карап торам”, Г.Хасанов “Кыр казы”.	1	24.09		
5	Текст белән эшләү нәтиҗәсендә: текстта төрле сюжет линияләре бүлеп бирә белү; төрле карашларны яки позицияләрне күрү; сюжет үсешендә һәм геройларның	1	1.10		

	үзләрен тотышында сәбәп-тикшерү бәйләнешләрен урнаштыру; авторның әйтергә теләгән фикерен табу, текстның төп фикерен бирү; сәнгатьле чаралар табу. Г.Бәширов “Ана каз белән ата каз һәм аларның унике бәбкәсе”, Н. Гыйматдинова «Казлар”				
6	Сүзлекләрне системалы куллану. Г. Остер «Серне ачты»	1	8.10		
7	Теләсә кайсы автор әсәрендә автор позициясен үзгәртү сәләте (укытучы ярдәмендә), шулай ук лирик шигырьләрдә геройның (яки лирик геройның) кичерешләрен аңлау. Н.Сладков “Күзалдавыч”. Р.Әхмәт “Сыкы”, “Музей йорты”на сәяхәт. “Февраль зәңгәрлеге”. Н.Сладков “Кем остарак?”. Р.Курбан “Мәктәпкә озату бәйрәме”	1	15.10		
8	Тексттагы сүзләренең мәгънә төсмерләрен аера белү һәм аларны сөйләмдә куллану, сурәтләү чараларын тану һәм аңлау (чагыштыру, җанландыру). “Серле ачкыч” мәктәп клубы утырышы, Г.Паушкин “Кыш”. Г.Рәхим “Безнең тауда”. Н. Ахмадиев “Чишмәгә суга барам”	1	22.10		
9	Әсәрнең исеменә анализ, текстка анализ (сораулар һәм биремнәр аша), эмоциональ-мәгънәсе доминантын билгеләү (мәсәлдә төп фикер, лирик шигырьдә төп кичерешләр, хикәядә геройларның капма каршы позициясе һәм авторның нәтиҗәсе, гимн, бәет, бишек җырларында төп интонация). Н.Гыйматдинова “Сарбай”. Л. Лерон “Әкияти башламнар”, Йолдыз, Охшашлык”/	1	12.11		
10	Халык әкиятләре (әйләнмәле әкиятләр, хайваннар турында, көнкүреш һәм тылсымлы әкиятләр). Көрән төстәге пингвин баласы”. (Инглиз халык әкияте). Нугай халык әкияте: “Карт һәм су анасы” . Э. Шәрифуллина “Әкият кайда?” Эстонская народная сказка: “Куянныңколагынигәозын?” (Мансинская народная сказка) “Җәйбелән Кыш нигәкүрешми?”	1	19.11		
11	Халык әкиятләре (хайваннар турында , көнкүреш һәм тылсымлы әкиятләр). Эвенк халык әкияте: “Әтәч нигә кычкыра?”, “Әтәч таңда ник кычкыра?” (Монгол халык әкияте), Алман халык әкияте: “Сандугач белән Аю”. : “Җәнлекләр патшасы “(Кабардинская народная сказка),”Юмарт дөя". Латышская народная сказка: "Шайтанга ничә яшь?”/	1	26.11		
12	.Сәнгатьле уку күнекмәләрен үзләштерү (башлангыч этапта җөмләләрне укыганда тыныш билгеләрен интонация ярдәмендә аера белү, укыла торган әсәргә чикләүләр һәм жанр таләпләре: лирик шигырьләр бәет кебек укылмый, гимн бишек җырлары һәм такмазалар	1	3.12		

	кебек укылмый; интонация, тон, пауза, логик басымнарны аңлап тиешле урында куллану.). Литва халык әкияте: Комсызлык бәласе (Венгр халык әкияте), Сырны ничек бүлгәннәр? (Африка негрлары әкияте), “Итагатьле мәче”. Норвегия халык әкияте: “Кабартма. Әфган халык әкияте “Табышны ничек бүләргә?”, “Кабартма”. Л.Лерон “Хыял”, “Хыялый Акбай». Йолдыз “Антенналы бәрәңге”				
13	Сәнгатьлелек чараларын ачыклау. Геройның характерын билгели белү (эш-гамәлләргә анализ ясау, сөйләм тәртибе, автор шәрехләре аша), төрле геройларны чагыштырмача анализлау. Ф. Мөслимова “Хыялый”, Л.Лерон “Мәче малае Шукбай” (беренче танышу). Л.Лерон “Мәче малае Шукбай”(икенче танышу). З. Гомәрова “Хыялларым” Л. Лерон” Мәче малае Шукбай " (Шукбай ловит рыбу). Л. Лерон”Шукбай балык тота " (письмо). Б. Рәхмәт " Ничекөйрәнергә”	1	10.12		
14	Укытучы ярдәмендә проза әсәрләрендә автор позициясен табу һәм лирик текстларда автор борчылуын күрсәтү. Р.Фәйзуллин”Тугайда”. А.Әхмәтгалиева “Болытта җиләк үсә”. Ф. Садриев “ Юкка көттеләр”. А. Гилязов “Суык”.	1	17.12		
15	Текст үзенчәлекләрен исәпкә алып, аңлы рәвештә интонация һәм уку темпын сайлау, кирәкле тукталышларны ясау. Йолдыз “Этем югалды бүген. А.Алланазаров ”Дустымны эзлим”. В. Хәйруллин “Кем булам”. Р.Валиева “Кышкы ямь”, С.Урайский “Кыш шатлыгы” О.А.Кульпин “Кышкы зәңгәрлек”	1	24.12		
16	Автор әсәрләре: хикәя жанрлары һәм әдәби экиятләр, автор шигърияте. Шигырь текстының үзенчәлекләре (ритм, рифма). Рифмаларның аерымлыклары һәм аларны сиземли, таба, куллана белергә күнектерү. Р.Гыйззәтуллин “Батырлык”. Г. Рәхим “Иске самавыр торбасы”. ”. Ш.Маннур “Яратам”, Р.Валиев “Чыпчык”	1	14.01		
17	Геройның характерын билгели белү (анын сүзлек портреты аша, эш-гамәлләргә анализ ясау, сөйләм тәртибе, автор шәрехләре аша). А.Гиматдиев “Шәмси мажаралары”. В.Нуриев “ Кем катырак суга?” Р. Валиева “Яңгыр белән кояш”.“Музей йорты”на сәяхәт. Б.Кустодиев “Идел. Салават күпере”	1	21.01		
18	Язучы, рәссам һәм композиторның дөньяны кабул итү үзенчәлекләрен чагыштыру. Китап – җыентык, вакытлы матбугат, белешмә әдәбият турында күзаллау. Г.Сабитов “Тәүге шатлык”, Н.Гыйматдинова “Болын патшасы” . “Музей йорты”на сәяхәт. Ф.Халиков. Гаилә портреты.	1	28.01		

	А.Әхмәтгалиева “Безнең чишмә"				
19	Әсәрнең исеменә анализ, текстка анализ (сораулар һәм биремнәр аша), эмоциональ-мәгънәсе доминантын билгеләү (мәсәлдә төп фикер, лирик шигырьдә төп кичерешләр, хикәядә геройларның капма каршы позициясе һәм авторның нәтиҗәсе, төп интонация). Г.Бәширов “Беренче кар”. . М.Мазуров “Яңа карлар ява”. И.Султан “Кар ник шыгырдый?”	1	4.02		
20	Үз текстларыңны иҗат итү һәм аларны сәнгать чаралары ярдәмендә сәхнәләштерү (мимика, ишарә, интонация). Р.Миңнуллин “Кар бәйрәме”. Музей йорты”на сәяхәт. К.Ф.Юон “Тылсымлы кыш”	1	11.02		
21	Фольклор әсәрләре турында күзаллау булдыру. (Мәсәл – авторы билгеле, хайваннар турындагы әкиятләрдән һәм фольклор әсәрләреннән төзелгән жанр). Эзоп “Давыл һәм кояш”, Эзоп “Балыкчы”. Г.Тукай “Җил илә кояш”, Ф. Яруллин “Мактану бәласе”, К. Насыйри “Төлке белән Әтәч” . М. Гафури “Маймүн белән күзлекләр”, “Чикерткә белән кырмыска”, Г. Тукай “Көзге белән маймыл”, Г. Шамуков” Көзге белән Маймыл”	1	18.02		
22	Фольклор әсәрләре турында күзаллау булдыру. Төрле жанрдагы әсәрләрне аеру (жанр төшенчәсеннән башка). Ябалак белән чыпчык”,“Чыпчык белән ябалак” (Татар халык әкияте). Яруллин “Хәйләкәр куян”, М.Гафури “Ике белән бака”, В. Гаршин “Ил гизүче бака” . Т. Яхин ”Карга белән төлке”. Ф.Яхин “Сыр бәласе”. Г.Шамуков “Карга белән төлке».	1	25.02		
23	Мәсәл – авторы билгеле, хайваннар турындагы әкиятләрдән һәм фольклор әсәрләреннән төзелгән жанр.В.Радлов “Карганың бәласе”, ”Карга хәйләсе”. Л.Толстой “Зирәк чәүкә”, С.Шакир “Таш белән Кырмыска” . К.Насыйри “Комсыз эт”. Ә.Исхак “ Карт имән белән яшь егет”.	1	4.03		
24	Сюжет һәм йөремсәк сюжетларны практик үзләштерү. Әсәр герое һәм автор сөйләүче турында күзаллау. А.Алиш «Утлы йомырка» хикәясе. . М. Саттар “Кырмыска белән тирес корты”	1	11.03		
25	Автор әсәрләре һәм мәсәлләр. М.Гафури “Ике чебен”, Г. Тукай “Яшь агач”, Г. Вәлиева “Заман әкияте”, ”М. Гафури “Кәҗә белән Төлке”. . Г.Тукай “ Төлке һәм йөзем җимеше”. Ә.Исхак “Төлке һәм виноград”	1	18.03		
26	Халык авыз иҗаты туган тел һәм әдәби сөйләмгә өйрәтүдә киң кулланыла. Г.Тукай “Аккош, Чуртан һәм Кыскыч”. И.Крылов “Аккош,чуртан һәм кысла”.	1	8.04		

	“Иншаның файдасы " Ш. Галиева”.				
27.	Текст үзенчәлекләрен исәпкә алып, аңлы рәвештә интонация һәм уку темпын сайлау, кирәкле тукталышларны ясау. Ш.Галиев “Сүзләре һәм үзләре”, Р.Вәлиева “Көчле укучы”, “Сыер эзләгәндә”, Р. Низамова “Табигать күренеше” . К. Тарекулиев “Эшчән Гельда“, И. Юзиев " Хатасыз ничек язарга?“Р.Файзуллин Ничек яхшы булырга? ”	1	15.04		
28.	Үз тестларыңны иҗат итү һәм аларны сәнгать чаралары ярдәмендә сәхнәләштерү (мимика, ишарә, интонация). Р.Миңнуллин “Хаталар өстендә эшләү”. Н. Кәримова “Кое чыпчыгы”. . Ш.Галиеев“Сүзләре һәм үзләре”. В.Нуриев “Инша”. Л.Лерон “Иртән уянасың килмәсә”, Сүз тыңлыйсың килмәсә”, “Инша”. Йулдуз “Ике җаваплы табышмак”, Г.Морат “Үскәч кем булырга”,“Тиргиләр”	1	22.04		
29	Фольклор әсәрләренең жанр төрлелеге (хайваннар турында, тылсымлы һәм көнкүреш әкиятләре). З.Туфайлова “Трай”, Р.Вәлиев “Минеке”. Р.Мингалим “Уйларга кирәк” ,М. Хөсәен “Китап”, С. Урайский “Туган ил”, Р.Харис “Берсе калсын”	1	29.04		
30	Автор әдәби әсәрләре. Текст төзү үзенчәлекләрен билгеләү. Ф.Яруллинның “Тылсымлы ачкыч” әкияте. Ф. Зыятдинов “Муллык билгесе” . Йолдыз “Белмәгәнен белми”, М.Мирза “Язның тәүге көннәре”. “Музей йорты”на сәяхәт. И.Рәфыйков “Кунакка баралар”. Г. Хәсәнов “Корташар”, “Гөблә”, “Май” Ә.Рәшит “ Яшенле яңгыр”. Х. Халиков “Витаминлы аш”, Н. Гыйматдинова “Дару”. . Г. Хасанов”Май". Р. Файзуллин “Онытмасин!"Көзге урман" г. Гилмана, “Белемлеәби " Ф. Садриева, м. Рафикова “Җиркуены”.	1	6.05		
31	Автор әдәби әсәрләре. XIX-XX гасырдагы илебез классикларының әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, повестьлар, шигъри формадагы тылсымлы әкиятләр). Л.Шагыйрьҗан “Сөембикә манарасы”, В. Нуриев “Хуҗалар тавы”, Х. Туфан “Казан”, Р. Фәйзуллин “Нефть”, “Безнең КамАЗ”. М. Мирза” Идел-йорт“,”Без бабайсызүстек". У.Л.Хилкова “Матюниналар портреты”. З.Гумәрова “Батырлар хакында”, Р. Харис “Сугыш турында сөйләшә картлар” .	1	13.05		
32	**Арадаш аттестация (Еллык билге/Текст беләнэш)**	1	20.05		
33	Хаталар өстендә эш. Язучы, рәссам һәм композиторның дөньяны кабул итү үзенчәлекләрен чагыштыру.Йолдыз “Спортчы Шүрәле”, Г.Бәширов	1	27.05		

	“Безнең Татарстан”, С. Рәхмәтуллин “Сандыктагы хәзинә”, Р. Мәннан “Без музейга барабыз”, Г. Моратов “Корыч шулай чыныкты” .				
34	Язучы, рәссам һәм композиторның дөньяны кабул итү үзенчәлекләрен чагыштыру.Йолдыз “Спортчы Шүрәле”, Г.Бәширов “Безнең Татарстан”, С. Рәхмәтуллин “Сандыктагы хәзинә”, Р. Мәннан “Без музейга барабыз”, Г. Моратов “Корыч шулай чыныкты” .Р. Ракипов "Мин яратам, сине Татарстан!”. Казан – спорткаласы”.	1	27.05		

Календарь-тематик планлаштыру

УМК “Перспектив башлангыч мәктәп” “Әдәби уку”. Г. М. Сафиуллина, Ф. Ф. Хәсәнова, Ә. Г. Мөхәммәтҗанова Туган телдә (татар телендә) башлангыч гомуми белем бирү мәктәбе өчен дәреслек, 4 нче сыйныф 3 кисәктә. Казан: «Мәгариф — Вакыт* нәшрияты, 2014.

№	Дәрес темасы	Сәгать саны	Үткәрү вакыты		Искәрмә
			план	факт	
1	Умение воспринимать на слух звучащую речь: чтение текста вслух учителем и одноклассниками, высказывания собеседников, адресованные себе вопросы. Произведения устного народного творчества./ Укучыларны тиз һәм йөгерек укырга гадәтләндерү. Укыганда орфоэпия нормаларын төгәл саклау, дөрес тавыш төсмерләре (тавыш көче, темпы) белән укырга өйрәтү. Аңлап һәм сәнгатьле уку күнекмәләре булдыру. Укуга карата таләпләрне төгәл үтәү: кычкырып укуның дөреслеге, сәнгатьлелеге, укуның тизлеге. Халык авыз иҗаты әсәрләре. Риваять, бәет, мифлар турында гомуми күзаллау булдыру. Җир ничек барлыкка килгән?	1	2.09		
2	Изучаем законы волшебной сказки: заново переживаем прошлое и связываем его с сегодняшней жизнью. Жанровое разнообразие фольклорных произведений (докучная сказка; сказки о животных, волшебные и бытовые сказки; малые фольклорные формы: загадки, считалки, колыбельные песенки, пословицы и т.д.)/ Риваять, бәет, мифларда кешеләр тормышының чагылышы, табигый көчләрнең кешеләргә ярдәмгә килүе. Борынгы легендалар ни сөйли? Күкнең күтәрелүе. Сюжет куелышы. Сурәтләнгән вакыйгаларга карата автор фикере (әсәр исеме, геройларга характеристика, автор бәяләмәсе).Кешелек дөньясы һәм тылсымлы дөнья арасындагы бәйләнеш. Тотем агачлар. Тормыш-көнкүреш экиятләре. Тормыш-көнкүреш экиятләренең килеп чыгышы. Тылсымлы экиятләрдән аермалы яклары. Әкиятләрдә проблемалар, үгет-нәсыйхәт, юмор хисе.	1	9.09		

	“Пәйгамбәрнең тууы” хикәяте, А.Абзгильдинның “Мөхәммәднең тууы” картинасы. Уку техникасын тикшерү.				
3	Представление о жанрах басни (Басни – авторские произведения, укорененные в сказке о животных и в фольклорном мире ценностей.) Сказка. “Мәржән каласы һәм унике кыз “. Литературные авторские произведения. Понимание отличий прозаического и поэтического текстов. Г.Кутуй “Рөстәм маҗаралары” / Татар, рус, дөнья классикасында халык әкиятләре һәм автор әкиятләрендә охшашлык: сихри көчләрне җиңү юллары (халык әкиятләрендә), ярату хисенең көче (автор әсәрләрендә). Мәржән каласы һәм унике кыз хикәяте. Мәкальләр – халыкның тормыш тәҗрибәсеннән тупланган акыллы сүзләр. Әкият, мәсәл, хикәянең, иллюстрацияләрнең эчтәлегенә туры килә торган мәкальләрне дөрес сайлау. Мәсәлләр**.** Мәсәл моралендә мәкальләр куллануның тәрбияви роле. Автор әсәрләрендә һәм халык әкиятләрендәге сюжет кулланылышы (капма-каршы ике дөнья, булышчылыр, тылсымлы төсләр). Автор әкиятләрендә, нәкъ халык әкиятләрендәгечә, вакыйгаларның кабатлануы, чылбыр рәвешендә тезелүе, аерым сүзләрнең ритмик кабатланып килүе.Г.Кутуй “Рөстәм маҗаралары”	1	16.09		
4	Волшебные стихотворные сказки.Особенности композиции. Г. Тукай. «Су анасы», «Шүрәле». Авторская литература: жанры рассказа и литературной сказки, авторская поэзия. З.Ярмаки “Ак каен” ./Тылсымлы шигъри әкиятләр (Г. Тукай. «Су анасы», «Шүрәле» һ.б.), аларда халык әкиятләре белән сюжет бәйләнеше, композиция үзенчәлеге. Автор теленең кабатланмас матурлыгы. З.Ярмәки “Ак каен”	1	23.09		
5	Различение сюжетных композиции народных и авторских сказок. Татарская народная сказка” Ак елан” Определение принадлежности текста к фольклорному миру или кругу авторских произведений. Понимание жанровых особенностей текста (волшебная сказка, докучная сказка, рассказ, колыбельная песенка, гимн и т.д.) Р.Валиева “Изгеләр тавы”./Автор һәм халык әкиятләрендә сюжет-композиция охшашлыгын аера белү.Әкиятләрдә Ак елан. Әдәби жанрлар **.**Жанрлар турында гомуми күзаллау булдыру: хикәя, шигырь Жир ничек барлыкка килгән? Р.Вәлиева “Изгеләр тавы”	1	30.09		
6	Жанровое разнообразие фольклорных произведений. Татарская сказка “ Ак бүре”. Особенности жанра. Дардманд.”Гали” (сказка). Соответсвие содеражания ,темы ,основной мысли прочитанного произведения с названием.Символика Республики Татарстан.Картина Р.Шамсутдинов “Алтын Урда. Хан ауда” Р.Файзуллин	1	7.10		

	“Безнең тарих” /Жанрларның максаты төрле булуга игътибар итү: әкиятләрдә укучы-тыңлаучыга табигатьнең югары көчләре тәэсире, геройларның халәте бирелсә, хикәяләрдә теге яки бу вакыйгада геройларның характерын ачу күзәтелү. Ак бүре (легенда) Жанр үзенчәлеге: сурәтләнгән вакыйгаларның тормышчанлыгы, әхлак кануннарына туры килүе, уйлап табучанлык. Дәрдеменд.Гали (хикәят). Әсәр исеменең төп мәгънә, эчтәлек белән туры килүе. Татарстан Республикасы символлары. Җанлы сөйләмнең мөһим чараларын үзләштерү күнегүләре: темп, тавыш көче, тон, сөйләм мелодикасы (тавышны күтәрү, түбәнәйтү) Р.Шәмсетдинов “Алтын Урда. Хан ауда” картинасы. Р.Фәйзуллин “Безнең тарих”				
7*	Знакомство писателями и их произведениями в нашем регионе.Татарская народная сказка “Еланнар патшасы Шаһмара”. Внеклассное чтение. Татарские народные сказки.Сказка “Ак бүре” /Төбәктә яшәүче язучылар, сәнгать кешеләре белән танышу.Еланнар патшасы Шаһмара. Теманы йомгаклау. Класстан тыш уку. Ак бүре(татар халык экияте)	1	14.10		
8	Связь литературного произведения с другими видами искусства. Ш.Галиев “Кол Галигә” Р.Шамсутдинов “Кол Гали”, Р.Зайдулла “Кол Гали”. Определение особенностей построения текста, выявление средств художественной выразительности. Кул Гали “Кыйсаи Йосыф” /Әдәби әсәрләрнең башка сәнгать әсәрләре белән бәйләнеше.Ш.Гәлиев “Кол Галигә”, Р.Шәмсетдинов “Кол Гали” картинасы, “Тоткын Сөембикә җыры” Әсәр геройларына карата үз фикереңне белдерү “Кол Гали” Р.Зәйдулла хикәяләвендә. Тексттагы сүзләренең мәгънә төсмерләрен аера белү һәм аларны сөйләмдә куллану, сурәтләү чараларын тану һәм аңлау (чагыштыру, эпитет, мета-фора, фразеологик берәмлек-ләр, каршы кую, кабатлаулар). Кол Гали “Кыйсаи Йосыф”	1	21.10		
9	Особенности стихотворного текста (ритм, рифма). Р.Харис “Зөләйха”. Использование в стихотворных произведениях эпитеты, сравнение, олицетворение. Г.Латип “Безнең нәсел”, Э.Шарифуллина “Без-татар балалары”.А.Рашит “Нәсел агачы”, Ф.Гирфанов “Болгар ханнары шәҗәрәсе”, Х.Камалов “Археолог”/ Рифма белән танышу: аны сиземли, таба, куллана белергә күнектерү. Р.Харис “Зөләйха”. Шигырьдә чагыштыру, сынландыру, эпитет. Әсәр исеменең төп мәгънә, эчтәлек белән туры килүе Г.Латыйп “Безнең нәсел”, Э.Шәрифуллина “Без-татар балалары”.Ә.Рәшит “Нәсел агачы”, Ф.Гыйрфанов “Болгар ханнары шәҗәрәсе”, Х.Камалов “Археолог”.	1	11.11		
10	Авторская литература: жанры рассказа и литературной сказки. Батулла “Су иясе”, Н.Сайяр “Айсылу”.	1	18.11		

	Сравнение особенностей мировосприятия писателя, живописца и композитора. Г.Гильманов “Жавапсыз легенда”./Әкият һәм хикәя жанрларын аера белү. Җанлы сөйләмнең мөһим чараларын үзләштерү күнегүләре: темп, тавыш көче, тон, сөйләм мелодикасы (тавышны күтәрү, түбәнәйтү). Батулла “Су иясе”, Н.Сәйяр “Айсылу”. Әйләнә-тирә дөнья матурлыгының шагыйрь өчен илһам чишмәсе булуына инандыру. Уку техникасын тикшерү. Геройларның характерына чагыштырма анализ. Г.Гыйльманов “Жавапсыз легенда”.				
11	Отношение автора к своему литературному герою. Ф.Яруллин “Буар елан” . Г.Валиева «Кызыктырсалар да».Умение реконструировать (с помощью учителя) позицию автора в любом авторском тексте, а также понимать переживания героя (или лирического героя) в лирическом стихотворении. Ш. Бабич “Габдулла әфәнде Тукаев”, “Тын төн”, Р.Миннуллин “Утыз Имәнине укыганда туган уйлар”./ Хикәя авторының үз героена мөнәсәбәте. Ф.Яруллин “Буар елан” . Г.Вәлиева «Кызыктырсалар да». Сөйләм мелодикасы (тавышны күтәрү, түбәнәйтү). Лирик геройның («Катнашучы герой», «Автор») эчке дөньясын шигъри формада ачып бирү юллары: әйләнә-тирә табигатьне сурәтләү, хис һәм тойгылар чагылышы. Шигырьләрдә чагыштыру, сынландыру, эпитетларны таба белү. Ш.Галиев “Алсу дөнья”, “Җирдә миңа ни кирәк”Ш. Бабич “Габдулла әфәнде Тукаев”, “Тын төн”, Р.Миннуллин “Утыз Имәнине укыганда туган уйлар”.	1	25.11		
12	Умение реконструировать (с помощью учителя) позицию автора в любом авторском тексте, а также понимать переживания героя (или лирического героя) в лирическом стихотворении. К.Булатова “Кичә генә”, Р.Курбан “Ярдәм итик”, Гарай Рахим “Күз йөри”. М.Мирза “Күз”. Выразительные средства авторской поэзии: приемы сравнения, звукописи. Г.Рахим “Күзге урман”. М.Усманов “Урман күле”, картина О.Кульпин “Зәңгәр култык”/Дөньяны шагыйрьләр күзлегеннән чыгып танып белү: шагыйрьнең матурлыкны тоя белергә өйрәтүе. Күзге табигать мизгелләре. К.Булатова “Кичә генә”, Р.Корбан “Ярдәм итик”, Гәрәй Рәхим “Күз йөри”. М.Мирза “Күз”. Шигырьләрне укыганда әдәби сурәтләү чараларын (чагыштыру, җанландыру, капма-каршылык, лексик һәм композицион кабатланулар) эзләп табу. Г.Рәхим “Күзге урман”. М.Усманов “Урман күле”, О.Кульпин “Зәңгәр култык” картиналары.	1	2.12		
13*	Знакомство с обычиями родного народа. Понимание нравственного содержания прочитанного, осознание мотивации поведения героев, анализ поступков героев с точки зрения норм морали. Г.Рахим “Песнәк”.	1	9.12		

	Развитие диологической и монологической речи Думави “Беренче кар”, Р.Харис “Ак карлар арасында”, З. Ярмаки “Иртә”. Н.Исанбат “Өч матур сүз”, Г.Рахим “Апрель” (портрет)Халкыбызның гореф-гадәтләре белән тирәнтен таныштыру. Әсәр геройларының сөйләм үзенчәлекләрен билгеләү, аларның эш-гамәлләрен, тирә-якка, дөньяга карашларын чагыштырып карау, үзеңнең һәм авторның геройга мөнәсәбәтен ачыклау. Г.Рәхим “Песнәк”. Диалогик һәм монологик сөйләмне үстерү. Шигырь аша матурлыкны тоя белү. Жанрлар турында белемнәрен ныгыту. Гади предметларның гадәти булмаган якларын ачу.Думави “Беренче кар”, Р.Харис “Ак карлар арасында”, З. Ярмәки “Иртә”. Н.Исәнбәт “Өч матур сүз”, сүз турында мәкальләр, Г.Рәхим “Апрель” (портрет)				
14	Определение особенностей построения текста, выявление средств художественной выразительности. Л.Лерон “Кыхмырый, Мыхмырый һәм Шыхмырый”, И.Гилязев “Тутыкмас тотка” /Практическое различение произведений разного жанрового характера. Самостоятельный выборочный пересказ по заданному фрагменту: описание места действия (выбор слов, выражений в тексте, позволяющих составить данное описание на основе текста). М.Аглямов «Матурлык минем белән». Г.Сабитов “Чәчәк нигә боекты””Әсәр геройларына карата үз фикереңне белдерү. Л.Лерон “Кыхмырый, Мыхмырый һәм Шыхмырый”, И.Гыйлаҗев “Тутыкмас тотка”. Хикәя жанрының үзенчәлекле якларын күзәтү: а) хикәяләрдә вакыйгалар агышы (әсәр героеның характерын ачыклау өчен кызыклы хәлләр); ә) герой характерының катлаулылыгы; б) вакыйга һәм хәлләрнең киеренкелеге; в) әсәрнең сәнгатьле теле. Чагыштыру, контраст, җанландыру кебек гади әдәби алымнарны таба белү. М.Әгъләмов «Матурлык минем белән». Г.Сабитов “Чәчәк нигә боекты”	1	16.12		
15	Герой произведения: его портрет, речь, поступки, мысли; отношение автора к герою. Г.Галиев “Бибкәй аланы”. Соответствие название произведения с основной мыслью. Ф.Амирхан “Кечкенә хезмәтче”, З. Башири “Бер асрауның аһ-зары». / Хикәя герое. Характер һәм тойгылар үзенчәлеге. Г.Галиев “Бибкәй аланы” Әсәр исеменең төп мәгънә, эчтәлек белән туры килүе. Хикәя геройлары, аларның портретлары, характеры, сөйләм һәм вакыйгалар аша чагылышы. Ф.Әмирхан “Кечкенә хезмәтче”, З. Бәшири “Бер асрауның аһ-зары».	1	23.12		
16	Портрет героя, характеристика герою. К.Назми ”Нәсимәнең беренче эш көне”, В.Маяковский “Күрешү”. Участие в коллективном обсуждении: умение отвечать на вопросы, выступать по теме,	1	13.01		

	слушать выступление товарищей, дополнять ответы по ходу беседы, используя художественный текст. Краткий или сжатый пересказ текста. Д.Аппакова “Кечкенә Бануның тарихы Хикәяләрдә автор билгеләмәсе: герой портреты, катнашучы геройларга характеристика, пейзаж һәм интерьер сурәтләнеше, геройны чолгап алган тирәлек. К.Нәҗми ”Нәсимәнең беренче эш көне”, В.Маяковский “Күрешү”. Ике образны чагыштырып сөйли белү. Д.Аппакова “Кечкенә Бануның тарихы”				
17	Распознание мира разными способами. Г.Ибрагимов “Укудан кайткач”. Отношение автора к своему герою, событиям , к людям. Ф.Хусни “Малай белән солдат”, Р.Харис “Фронтовиклар”./ Төрле ел фасылларын чагыштырып, дөньяның күп төсле, формаларның күп төрле булуын аңларга ярдәм итү, матурлыкка тиешле хисләр белән җавап бирергә, оригиналь һәм стандарт булмаган фикерләргә кызыксыну уяту. Г.Ибраһимов “Укудан кайткач”, Ф.Решетников “Каникулга кайтты” картинасы. Авторның геройга, вакыйгаларга, күренешләргә мөнәсәбәтен сиземли алу, үз фикереңне әйтә белү. Ф.Хөсни “Малай белән солдат”, Р.Харис “Фронтовиклар”.	1	20.01		
18	Распознание окружающего мира , чтение стихотворений разных поэтов. С.Хаким “Яратам мин”, Зульфат “Кыз тавы”. Внутренний мир героя. М.Магдиев “Бәхилләшү” (отрывок) /Шигырьләр аша әйләнә-тирә дөньяны танып белергә өйрәнү. Әкиятләрдә укучы-тыңлаучыга табигатьнең югары көчләре тәэсире. С.Хәким “Яратам мин”, Зөлфәт “Кыз тавы”. Геройның эчке дөньясын аның әйләнә-тирә дөньяны танып белүе аша күрсәтү. М.Мәһдиев “Бәхилләшү” (өзек), теманы йомгаклау	1	27.01		
19	Нахождение разных приемов : сравнение, контраст, олицетворение. В.Хайруллина”Хәерле көн”, Р.Миннуллин “Иртән иртүк”. Сравнение произведений, принадлежащих к разным видам искусства. Д.Гайнетдинова “Исәнме, яна көн", Н.Ахмадиев“Хәерле иртә”. С.Гафарова “Көз”И.Шишкин “Каенлык”,К.Максимов“Каенлык”картиналары Шигырьләрдә рифманы таба, куллана белү. В.Хәйруллина”Хәерле көн”, Р.Миңнуллин “Иртән иртүк”. Сөйләм мелодикасы. Дөньяны шагыйрьләр күзлегеннән чыгып танып белү: шагыйрьнең матурлыкны тоя белергә өйрәтүе. Д.Гайнетдинова “Исәнме, яна көн", Н. Әхмәдиев “Хәерле иртә”. С.Гафарова “Көз” И.Шишкин “Каенлык”, К.Максимов “Каенлык”картиналары.	1	3.02		
20	Единство человека и природы. Р.Валиева “Бөтен дөнья ак кына” . Р.Гиззатуллин “Язгы моң”, картина М.Хайреутдинова “Ана булу. Назлылык”.	1	10.02		

	Формирование навыков выразительного чтения . Р.Мингалим “Бүген төнлә күккә кара”Л.Ихсанова “Шомырт чәчәкләре ак кына”/ / Кеше һәм табигать бергәлеге Текстларны анализлаганда сәнгатьлелек чараларын куллану. Р.Вәлиева “Бөтен дөнья ак кына” Р.Гыйззәтуллин “Язгы моң”, М.Хәйретдинов “Ана булу. Назлылык” картинасы. Сәнгатьле уку күнекмәләре формалаштыру (интонация, тон, темп саклап кычкырып уку). Авторларның иҗат алымнары, тормышлары турында күзаллау булдыру.Р.Мингалим “Бүген төнлә күккә кара”, Л.Ихсанова “Шомырт чәчәкләре ак кына”				
21	Библиографическая культура.Знакомство с жизнью и творчеством писателей. К.Булатова “Шушуы яктан, шушы туфрактан без”, Р.Батулла “Салават күпере кайда йоклый?”/ Библиографик культура. Әдәби китапларда җиңел ориентлашу. Китап ахырында бирелгән эчтәлек белән эшләү.Язучы, шагыйрьләр турында чыгышлар ясау. К.Булатова “Шушуы яктан, шушы туфрактан без”, К.Максимов “Идел көзгесендә”картинасы,Батулла “Салават күпере кайда йоклый?”	1	17.02		
22	Как устроена книга? Элементы книг. Аннотация прочитанной книге. Батулла “Терек-терек кырмыска” , Җ.Дарзаман “Бөҗәкләр белән сөйләшү” / Китапның элементлары: титул бите, аннотация, китапның рәссам-бизәүчеләре турында өйрәнүне дәвам итү. Аерым әсәр яисә китапка аннотация яза белергә күнектерү. Батулла “Терек-терек кырмыска” , Җ.Дәрзаман “Бөҗәкләр белән сөйләшү” .	1	24.02		
23	Определение особенностей построения текста, выявление средств художественной выразительности. Г.Хасанов “Аккош”, Р.Файзуллин “Быелгы яз”, А.Тимергалина “Аккош” Р.Миннуллин “Атказанган сандугач”/Мәгънәсе аңлашылмаган яисә авыр языльшлы сүзләрне сүзлекләрдән таба белергә өйрәтү.Текстларны анализлаганда сәнгатьлелек чаралары Г.Хәсәнов “Аккош”, Р.Фәйзуллин “Быелгы яз”, А.Тимергалина “Аккош”Р.Миңнуллин “Атказанган сандугач”	1	2.03		
24	Навыки устной и письменной речи. Культура общения. К.Сибгатуллин “Бөтен кеше бүген шундый әйбәт”, Г.Хасанов “Абага”/Телдән һәм язма сөйләм күнегүләре. Аралашу культурасын ныгыту. К.Сибгатуллин “Бөтен кеше бүген шундый әйбәт”, Г.Хәсәнов “Абага”	1	9.03		
25	Чтение текста вслух учителем и одноклассниками, высказывания собеседников, адресованные себе вопросы. Р.Хафизова “Кирлемән”.Җ.Тарзиманов “Шуктуган”, Ш.Галиев “Тукран сые”. Аңлап һәм сәнгатьле уку күнекмәләрен үстерү. Фән	1	16.03		

	буенча сүзлек, белешмә әдәбият, вакытлы матбугат белән эшләү.Р.Хафизова “Кирлемән”. Уку күнекмәсен тикшерү.Җ.Тәрҗеманов “Шуктуган”, Ш.Галиев “Тукран сые”.				
26	Работа с детскими книгами. Книга как особый вид искусства. Книга как источник необходимых знаний. Работа с книгой . Е.Зуев “Урман хәзинәләре” картинасы. Н.Сладков ”Тыштан ялтырый, эчтән калтырый”. К.Тимбикова “Бану әби сабагы”/Китапны саклап тоту күнекмәләре булдыру. Балалар китабы белән эшләү. Е.Зуев “Урман хәзинәләре” картинасы. Н.Сладков ”Тыштан ялтырый, эчтән калтырый”. К.Тимбикова “Бану әби сабагы”	1	6.04		
27	Освоение особенностей выразительного чтения. Понимание текста, ответы на вопросы по содержанию Р.Рахман “Кесәл”. Сайланма әсәрләр турында белешмә бирү. Э.Шәрифуллина “Тормыш яме”, В.Кочунов “Бәйрәмчә натюрморт” Китапханәләрдән файдалана белү осталыгын үстерү,тәкъдим ителгән исемлек буенча китаплар сайлый белергә өйрәтү. А.Байбеков “Балалар”, Г.Гыйльманов “Минем исемем-Бүрек”	1	13.04		
28	Чтение текста вслух учителем и одноклассниками, высказывания собеседников, адресованные себе вопросы. Произведения классиков детской литературы (стихотворения, рассказы, сказки, сказочные повести). Г.Валиева “Карт алаша колагы” Д.Дарземанов “Тукран малае Шуктуган”/ Укучыларны тиз һәм йөгерек укырга гадәтләндерү. Аңлап һәм сәнгатьле уку күнекмәләре булдыру. . Укыганда орфоэпия нормаларын төгәл саклау, дөрес тавыш төсмерләре (тавыш көче, темпы) белән укырга күнектерү. Җ.Тәрҗеманов “Тукран малае Шуктуган”,Г.Валиева “Карт алаша колагы”	1	20.04		
29	Детские периодические издания (детские журналы). Произведения современной отечественной (с учетом многонациональности России) и зарубежной литературы (стихотворения, рассказы, сказки, сказочная повесть). Р.Валиев “Кошлар кайта”, “Кайтчы, Сөембикә”. Р.Валиев “Эт кояшы”, К.Насири “Каз итен, коймакка төреп, каймакка манып ашау. / Кече яшьтәге мәктәп баласының дәрестән тыш эшчәнлеген оештыру: өй, мәктәп китапханәләреннән файдалану. Тематик һәм монографик җыентыклар турында күзаллау булдыру. Р.Вәлиев “Кошлар кайта”, “Кайтчы, Сөембикә”. Р.Вәлиев “Эт кояшы”, К.Насыйри “Каз итен, коймакка төреп, каймакка манып ашау.	1	27.04		
30.*	Устная и письменная речь. Музагит “Кемнең сайрыйсы килми?”, К.Сибгатуллин “Чыпчык”. И.Туктар “Бер каен үсә”, Р.Курбан “Курай”. / Телдән һәм язма сөйләм	1	4.05		

	күнегүләре. Аңлап һәм сәнгатьле уку күнекмәләрен үстерү. Мөҗәһит “Кемнең сайрыйсы килми?”, К.Сибгатуллин “Чыпчык”. И.Туктар “Бер каен үсә”, Р.Корбан “Курай”. Представление о книге-сборнике, книге-произведении, о периодической печати, о справочной литературе. А..Алиш “Сертотмас үрдәк” Р.Ахметзянов “Безнең шигырь”, И.Гилазев “Охшашлык”, Г.Тукай “Яз галәмәтләре”, В.Аршинов “Яз билгеләре ./Китапның төп элементларын аеру: китап тышлыгы, китап төпсәсе, битләре. Китапны саклап тоту күнекмәләре булдыру. А.Алиш “Сертотмас үрдәк” Р.Әхмәтҗанов “Безнең шигырь”, И.Гыйләҗев “Охшашлык”, Г.Тукай “Яз галәмәтләре”, В.Аршинов “Яз билгеләре”				
31	**Арадаш аттестация кысаларында йомгаклау эше / еллык билге кую**		11..05		
32	Нахождение в тексте, определение значения в художественной речи (с помощью учителя) средств выразительности: синонимов, антонимов, эпитетов, сравнений, метафор, гипербол. Харис “Татарстан әләме”, В.Худяков “Сөембикә ханбикәне Казаннан алып китү”. Р.Валиев “Ватаным”. М.Мирза “Балачак хатирәсе”, Н.Арсланов “Халкыма”, Г.Мурат “Чит тел”, К.Вениг “Казанны яулап алу”/ Йомгаклау эшенә анализ. Уку, сөйләү, тыңлау күнекмәләре формалаштыру . Тавыш төсмерләре – интонация, тон, тавыш көче, темп, пауза, логик басым, сүзсез мимика, хәрәкәтләрне бирү күнекмәләре Р.Харис “Татарстан әләме”, В.Худяков “Сөембикә ханбикәне Казаннан алып китү”. Р.Вәлиев “Ватаным”. М.Мирза “Балачак хатирәсе”, Н.Арсланов “Халкыма”, Г.Морат “Чит тел”, К.Вениг “Казанны яулап алу”	1			
33	Анализ прочитанного произедения. Установка на нормальный для читающего темп беглости, позволяющий ему осознать текст. Р.Файзуллин “Минем эти”, А.Ширяева “Авыр елларда”,Р.Н.Каштан “Әрем исе” Р.Валиева “Онытма”, М.Джалиль “Дару”./ Укылган әсәргә анализ ясау күнекмәләре. Укучыларны тиз һәм йөгерек укырга гадәтләндерү. Укуга карата таләпләрне төгәл үтәү: кычкырып укуның дөреслеге, сәнгатьлелеге, укуның тизлеге.Р.Фәйзуллин “Минем эти”, А.Ширяева “Авыр елларда”,Р.Н.Каштан “Әрем исе” Р.Вәлиева “Онытма”, М.Җәлил “Дару”	1	18.05		
34	Анализ авторского замысла. Г.Кутуй “Яшен”, А.Пластов “Фашист самолеты очып үтте” Кыю очучылар. Ракипов “Төнге очыш”,Г.Мухаметшин “Туган як”, М.Галиев “Туган як”.. Р.Харис “Туган җирем”, ”Соңгы сүз” Укылган әсәрне анализлый белү “.Китапханәләрдән файдалана белү осталыгын үстерү. Текстларны	1	25.05		

	анализлаганда сәнгатьлелек чараларын табарга күнектерү. Г.Кутуй "Яшен", А.Пластов "Фашист самолеты очып үтте" Кыю очучылар. Рәкыйпов "Төнге очыш". . Г.Мөхәммәтшин "Туган як", М.Галиев "Туган як".. Р.Харис "Туган җирем", "Соңгы сүз"				

Искәрмә
*тамгасы белән милли-региональ компонент темалары билгеләнде